

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispartita

Dominicus

Francofurti, 1613

Verbum Dei

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Basilii Omnis panis nutrimentum affert ad salutem, agris autem saepe inutilis: Sic & omnis scriptura divina ex Deo est, ac admodum fructuosa, nihilque per se inmundum, atque impurum retinet aut praebet, nisi ei, qui illud esse putaverit immundum. ad Chilonem de Vita solitaria.

Origenes. Videtur mihi unusquisque sermo scripturae divinae similis esse alicui seminum, cuius natura haec est, ut quum iactum fuerit in terram, regeneratum nascipam, vel in quacumque aliam sui generis speciem, multipliciter diffundatur, & tanto cumulatius, quanto vel peritus agricola plus seminibus laboris impenderit, vel beneficium terrae fecundioris indulerit. Sic ergo efficitur, ut culturae diligentia, exiguam semen (verbi causa) in napis, quod est minimum omnium, efficiatur omnibus maius oleribus, & fiat arbor, ita ut veniant volatilia caeli & habitent in ramis eius: Ita & hic sermo, qui nobis ex diuinis voluminibus recitatus est, si peritum nueniat, & diligentem colonum quum primo actu videatur exiguus & brevis, ut ceperit excoli, & spiritaliter retractari, crescit in arborem, in ramos, in virgulta diffunditur: ita ut possint venire disputatores & rhetores huius mundi, qui velut aues caeli, leuibz pennis, verborum duntaxat pompa excelsa sectantur, & a dua & rationibus capi, velut habitare in ramis istis, in quibus non loquendi decor est, sed ratio viuendi. Homil. prima in Exodum.

Multis animalibus, quamuis sit imperitus & indoctus, rationalis homo si comparetur, videbitur eloquens ad comparationem eorum, quae rationis & vocis expertia sunt. Si vero ruditus & eloquentibus visis, atque in omni sapientia probatissimis conferatur, ineloquens & mutus videbitur. At si ipsum quis contempletur diuinum verbum, ipsamque diuinam respiciat sapientiam, quantum sit eruditionis, & quantumque sapientiae multo amplius, quam apud nos sunt pecudes, ipse apud Deum mutum se animal profitebitur. homil. 3. in Exodum.

Tu solum tuum scire vis literas liberales, verbi gratia, rhetoricam disciplinam, nunquid eum vaeuum & liberum concedis ab omnibus aliis: omnis ceteris, huic vni studio operam dare iubes, pedagogos, magistros, libros, impensas das, nihilque desesse concedis, quod ad profectum eius studii facit. Quis nostrum ita se ad diuinam legis studia conuertit in Exodum homil. 12.

Sicut in nouissimis diebus verbum Dei ex Maria carne vestitum, processit in hunc mundum, & aliud quidem erat, quod videbatur, aliud, quod intelligebatur: carnis namque aspectum patebat omnibus, paucis vero & electis dabatur diuinitatis agnitio: Ita & quum per prophetas vel legislatorem verbum Dei, profertur ad homines, non absque competentibus profertur indumentis. Nam sicut ibi carnis, ita hic literae velamine tegitur, ut litera quidem aspicitur, tanquam caro, latens vero intrinsecus spiritalis sensus, tanquam diuinitas sentiat. Homilia 1. in Leuiticum.

Non solum homo, quum viderit cibum animalium, scit eum non pro se, sed pro animalibus creatum: sed & ipsa animalia agnoscunt proprios cibos: & aliis quidem (verbi causa) vitulae leo, alii ceruus, alii bos, alii vero aues: sed inter homines sunt quaedam differentiae in appetendis cibis. Et alius quidem, qui bene sanus est, & habitudine corporis valens, fortem cibum requirit, & credit, confiditque se edere omnia velut robustissimi quique athletarum: si quis vero infirmior se sentit, & inualidum, delectatur oleribus, & fortem cibum pro sua infirmitate reicit, si vero fit aliquis paruulus, etiam si voce indicare non possit, re tamen ipsa nullam quam lactis requirit alimoniam. Et ita vnusquisque vel pro aetate, vel pro corporis valetudine, aptum sibi & competentem viribus suis expetit cibum. Si sufficienter rerum corporalium considerastis exemplum, nunc ab iis ad intelligentiam spiritualium venimus. Omnis natura rationalis propriis & competentibus nutrirur indiget cibis. Cibus autem verus naturae rationalis sermo Dei, sed sicut in nutrimentis corporis multas paulo ante dedimus differentias: ita & natura rationalis, quae ratione, & verbo Dei (ut diximus) pascitur, non omnis vno atque eodem verbo nutritur. Vnde ad similitudinem corporalis exempli est aliquibus etiam in verbo Dei cibus lactis, apertior scilicet, simplicior doctrina: ut de mortalibus esse solet, quae praebere consuevit iis, qui initia habent in diuinis studiis, & prima eruditionis rationalis rudimenta suscipiunt. Homil. 25. in Numeros.

Omnis medicus ex herbarum succis, vel arborum, vel etiam metallorum venis, vel animalium naturis, profutura corporibus medicamenta componit: sed herbas istas si quis forte, ante quam ratione artis componantur, aspicat, siquidem in agris aut montibus velut foenum vile conculcat & proterit: si vero istas intra medici scholam dispositas per ordinem viderit, licet odorem tristem forte & auferum reddant, tamen suspicabitur eas curae vel remedii aliquid continere, etiam si nondum, quae vel qualis sit facultas ac remedii virtus, agnouerit. Veni nunc ad lectulum ecclestem medicum: intra ad hanc stationem medicinae eius

Ecclesiam: & quia Iesus hic, qui medicus est, & verbum Dei est ægris suis in herbis, in fructibus, sed verborum sacramentis medicamenta conquiruntur: quæ verborum medicamenta si quis inculcus per libros velut per agros videat esse dispersa, ignorans singulorum doctorum virtutem, vt vilia hæc, & nullum sermonis cultum habentia præteribit: qui vero ex aliqua parte didicerit animarum apud Christum esse medicinam, intelligit profecto ex his libris, qui in Ecclesia recitantur, tanquam ex agris & montibus salutaris herbas asumere vnumquenque debere sermonum duntaxat vim: vt si quis ille est in anima languor, non tam exterioris frondis & corticis quam fucci interioris haulæ virtute sanetur. *Hamil. 8. in Leuitic.*

Solent medici præbere interdum cibum aliquem, interdum etiam potum dare, verbi gratia, ad discutendam caliginem visus, nec tamen in edendo ipso cibo, vel in potando sentimus, quia vile est, & prodat oculis: sed cum transferit visum est illius, aut poculi virtus, paulatim purgat aspectum: & tunc demum sentire incipimus, quia cibus ille, vel potus profuit oculis. Sed & in aliis similiter corporis partibus eadem fieri solent. Hoc ergo modo credendum est etiam de scriptura sancta, quia vilis est, & anima prodest, etiam cibus noxiter ad præiens intelligentiam non capit: quoniam vt dicitur & bonæ virtutes quæ nobis adiunt, relictur in sermonibus, & pascuntur, & contrariae torpescunt in meditationibus, & effugantur. *Hem. 20. in Iesum Nave.*

Sicut corporis medicamenta Deus preparauit ex herbis, arte disciplinæque compositis: Ita etiam animæ medicamenta preparauit in his sermonibus, quos per diuinas scripturas, seminavit atque dispersit: vt hi, qui aliqua ageritudine fuerint oppressi, statim vt vim morbi sentierint, atque alicuius vulneris stimulum dolo remque prospexerint, requirant aptam & conuenientem sibi rationabilem disciplinam, quæ eis ex præceptis Dei possit mederi, huius medicinæ archiatros est Christus, discipuli sunt medici. *in Psalm. 37.*

Grilli. Quomodo, si quis scintillam ignis in sceno aut palca occultauerit, totum inde ignitum necesse est fiat: Sic verbum Dei tanquam scintilla in naturam nostram immissum, totam inde inflammat, atque ad vitam incertum penitus destructo reducit. *in Iouanen lib. 6. 15.*

Trobus auditor ac sapiens quæ intellexit, nulla intelligentia remoratus, mentis ea thesaurum statim commendauit: si qua vero ardua videntur, sepe ac multum inuestigans atque interrogatus tandem assequitur, venatorios apprimere canes imitatur, qui huc atque illuc percurrunt feras quærentes: Sic affectum esse sapientem propheticus quoque sermo denotat, dicens: Conquirens quære, & apud me habita. Quærendum enim ita semper est, vt apud eum habitemus, & ad alienas sententias non effugiamur. *lib. 3. in Iouan. cap. 39.*

Ysrahelitas Iudas. Quomodo corpus hominis morbo obnoxium, ad hostia medicina curatur: Sic anima prædicato Dei verbo, *lib. 2. allegoriarum legis.*

Vt vera sanitas, quam nullus morbus præcessit in corpore, à solo Deo largitur quidem, eis autem liberatio per artem & medicinam sumuntur: & à ferentibus & ab artificibus non iuari in speciem, imple sanans vel per hæc, vel citra horum operam: Sic etiam animæ bona & alimenta largitur hominibus Deus per scriptum, per verbi autem prædicationem quæquit ad sanandos animi morbos periret. *lib. 2. allegoriarum.*

Sicut oculi pupilla, quamuis minima particula sit, videt tamen hos cœlestes orbis, & immensum mare, & aeris amplitudinem; præterea solis tam orientis quam occidentis terminos: Pari modo sermo diuinus cernit acutissime, qui sufficit in inpicendis rebus omnibus, per quem videbuntur quæcunque digna spectatu. *lib. 16. allegoriarum legis.*

Sicut riuorum perennium fluentia cursu irrequieto feruntur, sequentibus aquis præcedentes impellentibus: Ita sermonis semel cepti exundantia mentem omnium, quæ nobis insunt, nobilissimam, & volucris naturis parem currendo assequitur. *lib. de sacrificio Abels & Caini.*

Sicut ingenitus ille præuenit omnia genita: Ita ingeniti sermo sermo creaturæ præcurrit, nubi etiam præcuruolans. *lib. de sacrificio Abels & Caini.*

Olympiis. Diuina ipsa scriptura est veluti ager quidam ferax & odoratus, quasi paradisi optimis arboribus confusus, habentque thesaurum occultum. Par est autem, vt qui hunc habere querunt thesaurum, placere student regi domino agri huius: hoc est, Deo omnipotenti. Placebunt autem, si cunctis mundi deliciis renuntiauerint. *in Ecclesiast. e. 5.*

Præcipit. Est porro simile grano coriandri. Tradunt coriandri naturam penitus femini respondere, adeo vt si succidatur etiam coriandri semen, vim suam non amittat, vt sementi idoneum amplius non existat. Huiusmodi verbum est omnino, cuius omnis particula ad terræ cultum natura apta est, si mandatur commodæ & bonæ terræ, id est, animæ. Est porro album etiam. Lumen enim verbum est, idque splendidum, ac proinde quoque album ipsum intelligenti, ab eoque nutrito. Est item saxo simile.

Contortum etenim est, & neuisquam succiditur, nec rum faxum. Cœlestis quippe verbum est, & non mittit. Non dixit verbo; Verum etiam in corpore. Sine etiam, tanquam si dixisset: Non in hoc, quod dicitur, cens, verbum erat. Non commune aliquid habet, quod dicitur, non solum pane hominem viuere, cum Deo. *in Deuteron.*

Iusti Episcopi. Post hæc turris? Scripura Noui Testamenti conuenienter intelligitur, quæ velut turris excelsa, constructa est, mille pendens, & Verbi quod mandauit in generationes, tanquam generationes. Itaque in hac sancta scriptura omnia reperitur, ex qua vel contra diabolum, vel contra mundum repugnatur, nam & ipse Dominus, cum in tentaretur, ex hac turri arma produxit, cum eam scriptura testimonium vsque quaque deusit. *in Gen. 22.*

Fanus desillans labia tua: expositio scripturarum & lac in doctrina tua sub lingua tua: eo quod verbum in melle duerforum vulnerum peccatorum sanatur. *Cantica Cantic.*

Hieronymus. Quomodo in his nostris litteris legenda verba texendaque procedere, nulli præcipit: Ita etiam in scripturis diuinis non valent sunt nosse, nisi ab ipsis ethicis mandatis habuerint eundem illud, quod Propheta dicit: A mandatis quod videlicet post opera cepit habere. *in Ierem. 17. & in Paulum.*

Sicut calculus genus est lapidis durissimi, & puritate leuissimi: Ita sermo Dei, qui neque hæreticorum aduersariorum potest contradictionibus uolueri. *Damasium.*

D. Augustinus. Sicut stellas in cœlo non extinguunt fidelium in hæreticis fumamento scripturæ. *in Psalm. 95.*

Bona vita, quæ ex præceptis Dei agitur, tanquam quod auditur scribens in corde. Si in cere scribitur. Scribere illud in cordibus vestris, & non in libro. *in Psalm. 95.*

Scriptura vt fidelis speculi nitore nullius accipere dicit, vel legentibus iudicanda proponit: inuicem vel vituperabilis, vel laudabiles intimas, vt in vituperabilibus, lauda ada, & in laudabilibus vituperanda. *lib. 22. contra Iulianum.*

Animam tuam nutri diuinis lectionibus: parum mentiam spiritualem. Quia sicut ex carnalibus alimentis nutritur noster interior homo. *ad Iulianum.*

Sicut ferrum, nisi vium fuerit, argenteum generat, nisi frequentius diuinis exerceatur lectionibus, non ta quæsit. *in 10.*

Sicut solem non videt oculus, nisi in lumine dominicum lumen non poterit videre: interrogat, quæ mine, de quo inquit Propheta: Domine ad lucendum lumen. *ad Orisum.*

Quisquis negat, ideo utrumque testamentum posse quod non eundem sacramentis tenentur populi iudæi tenebantur, vel adhuc tenentur, postea dicitur, vt vnus pater familias iustissimus, alius imperator ututem duriorum vilem iudicat, alius est, qui gradum adoptare dignatur. Si autem præterea quod modora in veteri lege sunt, in euangelio tantantur non ad vnum Deum vray; pertinetur, si perturbationi, si vnus medicus, alia per ministrum, alia per semetipsum valentioribus præcipat ad regnum tinendam salutem. Vt enim ais medicus cum vnus neque ylo pacto ipsa mutetur, mutat rama peripetibus, quia mutabilis est nostra valetudo: Ita diuina sit ipsa omnino incommutabilis, mutabilis tamen co subuenit, & pro diuersitate morborum, alia alia a vitio, vnde mors incipit, & ab ipsa prætere quæ essentiam, ea que deiciunt, id est, ad paululum reseruat firmet, de vera religione.

Quomodo modum toruica acule colligit, & in sic vnusquisque; Christianus in eorum tranquillo, quæ aetas, colligat verbum Dei, vt in aduersitate, & tribulatione, hyemis nomine significatur, habeat, vnde scriptum est: *in chor. 1. c. 11.*

Sicut agni multo lacte pingue sunt, & facta oues lacte pe nitent: Ita Apostolico lacte pascit, fideliorem parat. *de Cantu & Abel.*

D. Ambrosii. Passæ sunt libri scripturarum...

PC
POLYANTHE

& reficimur, cum ea, quae scripta sunt, de gustata ore libata frequentius ruminamus. His pascuis...
Carpis illic nouum florem, qui bonum o...
Carpis illius, in quo fit splendor a...
Carpis rosam, hoc est, Dominici corporis sanguinem.

quo per comminationem terroremque iudicii, ad innocens & sanctae vitae viam regimur, virga est, per quam intra disciplinam diuini metus cohibet timoratio, ac prouidentis rectoris monitu coerecitur.
Apostolus monuit Corinthios, vtrum mallet cum feueritate doctrinae atque obiurgationis adesse, an in spiritu lenitatis.
Quod vtrumque secundum modestiam tenorem erat necessarium, vt obediens leuor, insolentibus vero feucior adueniret.
Virga de radice Iesse floruit, vt virga feueritatem floris suauitatis temperaret, cum vnicuique nostrum doctrinae terrore regimens perfecta beatitudinis commoneret. in Psalm 2.
Vt vniuersis nocte egressus, lucernam ante fert, & quo pedem inferat, cor...
atque ad singulos gressus natum se esse existimet, vt rursum, postquam natus est, nullus esset, lumine praecunte, sollicitus esset: Ita vniuersique nostrum manens in se verbum Dei in omnes operum processus, tanquam lucernam pretendit.
Omnis etenim doctrina coelestis dux nobis ad iter vitae est, quae lucerna modo in hac nocte seculi praefertenda est, cum aliquid aut agimus, aut cogitamus, aut loquimur, vt ea in omnem progressum cuiuscunque operationis vtamur. in Psalmum 118.
Vt per os in alimoniam corporis cibos sumimus: Ita per cor ad viuificandam animam eficas doctrinae coelestis accipimus, quae nisi amplificato & parente corde accepta quodammodo fuerint, non adibunt sibi.
Paschalis. Fides catholica in vniuersum mundum per Patriarchas & Prophetas, & gratiae dispensatores, Spiritu sancto infusa ante, diffusa est. Hanc Apostolica sollicitudo atque perfectio, sicut per sanctas paginas dilatauerat, ita per symboli salutem collegit, & tanquam per diuersas remedioum species disposuit in corpus vnum, ac velut ex innumeris aromatis pretiosum coactit vnguentum: cuius odor omnes fines terrae potentia fragrantiae spiritualis impleuit, vt in ipso vniuersitatis assensu, virtus appareret veritatis. De Spiritu Sancto.
Gregorius. Scriptura sacra cibus est nobis in obscurioribus, quod quasi exponendo frangitur, & mandendo gluritur: potus est in locis apertioribus; quia ita absorbetur, sicut inuenitur. in Moralibus lib. 1. c. 21.
Manna habet omne delectamentum, & omnis saporis suauitatem: & diuinus sermo omnibus congruens, qualitati audientium condescendit: quem dum electus quisque vtiliter iuxta modum suum intelligit, quasi acceptum manna in voluntarium saporem vertit. lib. 6. c. 7. Moral.
Arcus est scriptura, de qua ad corda hominum, sicut ferientes sagittae, sic terrentes sententiae veniunt. Hunc arcum Deus tendit, quia peccatoribus per scripturarum minas exhibet, in eo parauit viae mortis: quia secundum eloquii sui sententiam, eos, qui nunc corrigi negligunt, reprobos damnat. Libro 19. cap. 28.
Salomon. Omnis sermo diuinae autoritatis idcirco ignitus clypeus dicitur, quia corda electorum, quae spem suam in Deo ponunt, & igne charitatis accendit, & scientia veritatis illuminat, & fordes vitiorum, quas in eis reperit, consumit, & purgat, & ab insidijs hostium, cunctisque defendit aduersitatibus. In Parabo. Solom. fol. 27. 6.
Abbas Abbatum Sprinck. Vita humana est vt naus, quae bonis operibus, velut quibusdam mercibus, onusta, in portum salutis tendit: gubernaculum huius naus est sermo Dei qui in mari huius seculi ita aduersa & prospera debet dirigere ad portum. Sed vbi peccatrix anima repulerit verbum Dei a corde suo, tum ventis, procellis, tempestatibus irruentibus vndeunque quasi fracto gubernaculo, periclitetur tempestare: ab Aquilone Diaboli fuggito, a meridie vana gloria. Seruone 5. de aduentu Christi.
Cassianus. Satis proprie scriptura diuina agro optimo ac fertili comparatur, qui cum multa signatae proferat, quae ad hominum victum, sine aliqua ignis coctione proficiant, quaedam nisi prius flammae calore mitigata atque mollita, omnem asperitatem suae dispositerunt cruditatis, vel incongrua erunt vltibus humanis, vel noxia. Nonnulla vero ita in vtrumque nascuntur, vt nec incocta sua cruditate displiceant vel offendant, & tamen ignis calore lenita, salubriora reddantur. Plura quoque ad escam tantummodo irrationabilium inuentorum, & animalium mirum, vel ferarum, siue volatilium oriuntur vltum, cibis hominum minime profutura: quae etiam in sua asperitate manentia, absque vlla ignis coctione: vitem iumentis conferunt saturitatem. Quam rationem satis euidenter aspicimus in hoc vberissimo scripturarum spiritualium paradiso contineri: in quo ita quaedam signatione literae plana ac luculenta resplendent, vt, eum sublimiore interpretatione non egeant, simplici tamen literae sono, abunde pascant ac nutrant audientes, vt est, Audi Israel, &c. Diliges Dominum Deum tuum, &c. Quaedam autem, si allegoriae explanatione extenuata non fuerint, & spiritualis ignis examinatione mollita, nullo modo ad salutarem interioris hominis cibum sine

corruptionis hinc peruenient, magisque ex eorum perceptione la-
sio, quam utilitas aliqua subleuatur, vt est illud, Sint lumbi, &c.
Qui non habet gremium, vendat tunicam, & emat sibi gladium:
& Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me di-
gnus. Quod quidam districte sinitu Monachorum, habentes quid-
dem zelum, sed non secundum scientiam, simpliciter intelligentes,
fecerunt sibi cruce lignea, eaque iugiter humeris circumferentes,
non adificationem, sed ritum cunctis videntibus intulerunt. Non-
nulla vero ad vtramque perceptionem, id est, ad historiam & alle-
goricam ita comoda sunt ac necessaria, vt vtraque explanatio vi-
talem animae succos impertiat, vt est illud: Si quis te percussit in
maxillam dextram, praebe illi & alteram, & Cum vos persecuti
fuerint de vna ciuitate fugite in aliam, & Si vis perfectus esse, va-
de, vende omnia. Prodit sane & foenum iumentis, quibus pa-
bulis omnes scripturarum repleti sunt campi, simplex scilicet para-
que narratio historica lectio: qua simpliciores quique, & minus
capaces perfectae & integre rationis (de quibus dicitur: Homines &
fumenta saluabis Dominus) secundum status ac menturae suae condi-
tionem ad opus suum & labore actualis vite vegetiores robustio-
res reddantur. *Collat. 8. c. 3.*

Laurentii Iustiniani Patriarche. Quoties quis in tenebris am-
bulans vult redere solariam, viarum insinuare discrimina, ac
ceca luminaria in sublime statuit, eademque exponit in publi-
cum, quatenus inoffenso pede valeant peragere, quo tendunt.
Hoc per semetipsum in humanitate assumpta, hoc per Apostolos,
doctores, ac predicatorum suos, coeterna Deo Patri perfectae sapien-
tia, atque quotidie id agitur spiritu, ac verbi Dei annuntiatione, &c.
De institutione ac regimine praelat. c. 7.

Ruffini a quilegensi presbyteri. Sicut caro verbi Dei perfectio-
rum cibis est: ita & sanguis eius perfectorum est poculum. Qui
ergo per verbum Dei purgantur, & renouantur de die in diem, hi
dicuntur lauare in vino strom suam, id est, actus suos visibiles, ac
in sanguine vite amictum suum. *in li. de benedictione Iudo ad Pate-
linum presbyterum.*

Polegii. Quemadmodum hi, qui in labyrintho aliquo diua-
gantur, frustra exitum sperant absque lumine: Ita in infinitis,
profusque inextricabiles impingere peccatorum maendos illos
necesse est, qui vitam hanc arduam, sine verbi luce posse viuere
sperant. *in Psalm. 119.*

Erasmi Roterodami. Dracones nec politus potest, nec artem
adhibere, alioqui elegans ac translucens: Ita diuina scriptura suum
habent nitorem, nec artificum philosophiae aut rhetorices admittit,
in scripturis.

Ve sultum sicut fontibus confecti riuulos: Ita ineptum
est, relicti Euangelis, Lyrae & similia somnia sequi. *in simili-
bus.*

Cedrus & iuniperus si oleo perungas, nec tineas sentiunt, nec ca-
riem: Ita semel imbutus diuini Spiritus succo animus, nullam huius
mundi sentit corruptelam. *in simili.*

Thimeri. Vt nunquam aqua magis alacrem, magis genuinum
saporis exhibet, quam ex ipso fonte exhausa: Sic nec iustitiam,
veritatem, humilitatem, quisquam aliunde feliciter discit, quam ex
sacro sacro Chriti Euangelio. *in apoph. 43.*

Lapis Lydius explorat aurum: Et euangelium Christi reuelat
cogitationes hominum. *in apoph. 96.*

Aqua quacunque manibus affusa, stirpes quidem diluit & hinc
dilat, sed sola celestis impleta scientia philosophorum animum
turgescit, sed sola, quae desuper data est, hominem implet ac beat. *in
apoph. 54.*

Esaias Propheta. Quomodo descendit imber & nix de caelo, &
illuc ultra non reuertitur, sed inebriat terram, & infundit eam, &
germinare eam facit, & dat semen serenti, & panem comedenti:
Sic erit verbum in eum, quod egredietur de ore meo. Non reuer-
tetur ad me vacuum, sed faciet quaecunque volui, & prosperabitur
in hi, ad quae misillud. *cap. 55.*

Christi Saluatoris. Quemadmodum granum sinapis, licet o-
mnium tenuissimum sit, tactum tamen suo tempore in
terram ita excrescit, vt inter holera sit maximum: Ita enim Euan-
gelicae praedicationis, licet a filiis huius seculi contemnatur, ac cum
nulli philosophiae, ac rationibus etiam sapientissimorum conferri
possit, vbi pendatur, tamen si quis ipso splendore seculari, ipsam
vera fide amplectatur, sentiet eam esse Dei oracula, Spiritus sancti
mysteria, ac celestis sapientiae pronuntiata, in quibus tanquam in
clarissimo speculo reuertit ipsissima Dei veritas, iustitia, misericor-
dia, potentia, iudicatio, & salus. *Datur haec similitudo a Christo
Matth. 13.*

Chrysolomi. Sapientes medici, quoties membra putrefacta se-
cturi sunt, aut lapides in meatibus affixos extracturi, aut aliud a-
liquod naturae vitium correcturi, non id faciunt eo, qui laborat,
in angulum abducto, sed eo in mediis foris deposito, conglome-
ratoque praeteruentum speculaculo, ita demum admovent ma-
nium. Hoc autem faciunt, non quod velint humanas traducere
calamitates, sed vt vnicuique propriae sanitati commendent cu-
ram: Item & scriptura facit: vbi quem arripuit peccantium, pro-
ponit cum in sublimi suggesto, non in medius foris, sed in media

terra: & postquam totius orbis circumflecterit
curatationem adhibet, erudiens nos, vt circa
cautiones sumus. Videamus igitur, quo modo
corrigere sit aggressus. Non dixit: O imperator
subuertisti, confundistis, ad extremam impetu-
neque sermonem aculatoris in longum produ-
modum hi qui secant, hoc breuiter facere flu-
nis cruciatus sensum fallentes: Item & hic
obiurgationis, paucis verbis constringens re-
gula.

Vir sapiens verbum suum quod dixeris, non re-
Et quomodo verba diuina sine exitu vacua poterunt
5. Matth. hom. 10.

Sicut lucerna, nisi ei subministraueris oleum,
verbum fidei nostrae, quod credentes acceptum, au-
atur doctrinis, aut meditationibus scripturarum, em-
satis illuminat animam. *In 24. Mat. hom. 10.*

Origenis. Scriptum est de manna, quia secundum
si quis id ita sumpsisset: nutritur ex eo: si quis
prum Dei, & contra statum diuinitus modum
re, non si ueretur eo, vt viali cibo, sed vt viali
suebat, vt vna atque eadem species mannae
generaret, aliis vero salubrem cibum conferret, &
Igitur & nostrum manna verbum Dei est, & quod
Dei & aliis efficitur ad salutem, aliis ad poenam.
bitur, quod Dominus, qui est viuum Dei verbum,
cium ego veni in mundum istum, vt non viderent
dentes ceci fiant. Quanto melius esset nonnulli
re verbum Dei, quam audire cum malitia, vt
sp. Melius autem dicimus ad comparationem
melius, & vt rectius ac perfectus est, vt qui
audiat corde recto & parato, vt in terra bona
Hom. 3. in Num.

D. Hieronymi. Quomodo in coniugio sepe
sa est, ne liberi procreentur, & nonnullum
non tenet, & frequenter neuter ad genera-
trario vtique fecundus: Ita & in his, qui verum
quadrifariam hae diuisio custoditur: vt
doctor officium: sed si sterilis auditor, vel auditor
sed per imperitiam doctoris verbi semen in
coris sit, qui docetur, quam ille est, qui
vt magister & discipulus sibi consentiam
ceat, quantum ille potest haurire, vel tantum
tum doctor ingerere. *in c. 2. ad Gal.*

Sicut in vinea multi vitiq; ad praelum
cessit est, vt vitis gemmet in pampinis, ipse
dehinc vt flore decussio, futuri bovi
que turgescens vvas parturiat, vt pressa
desudet: Ita & in doctrina singuli beati-
audiat quis verbum Dei, vt concipiat, vt in
scat, & ad portum vique perueniat, vt cum
triat, & per instantiam, pueritiam, ad
perfectum virum vique perducatur. *ad Gal. 4.*

D. Augustini. Vt thus non redolere, nisi
virtus in apertis sentitur, nisi conetur in
pulsu sententia vni suam declarat, nisi
tur speculum peccatorum.

Recogitamus & recogitemus, quali
accipienda Quod si legatio a rege, aut a
Nunquid non mox alius curis posthabitis, potest
cum omni deuotione literas acciperemus, &
garemus? Ecce de caelo Rex regum, & Domini
mo & redemptor noster per Prophetas & Apostolos
nobis dirigere literas suas, non vt aliquod
um demandet, sed quae ad salutem & gloria
sunt, innotescat. *lib. de salu. ar. doc. c. 9.*

D. Hilarii. Vt mel per egrediantem, vt
quae acciderint, oris amara munitur: Ita
nes, & tristes cupiditatum inialacuram
mirificans, si modo non ore continetur, sed
in Psalm. 118.

Hanc existisse caulam existimo, vt per
ordo decurreret, vt sunt paruli, & imperii, &
buendi, haec primum, per quae verba
lementa cognoscere: ita & humana igno-
plinam, ad cognitionem Dei per hunc
narium numerum ipsis veluti infantulis
arduum enim & difficilimum est, hominum
liq; doctores rationem praecipuum
turae nostrae recipit infirmitas, diuini
am, quae haec ipsi dederit, erudit. *in Psalm. 118.*

Sicut viti prudentibus expectari id
loquuntur, grauitate eorum, doctrinae
sermo non sit fortuitus & vagus, sed
causalitatis

Hieronymi. Quomodo in flammis, ex quo dependit fimbria...

Augustini. Quando possimus de divinis opibus, que leguntur...

Gregorii. Sicut ex auro vno alii muranas, alii annulos, alii dextera...

D. Anselmi. Sicut alimentis diversis, ad perfectam corporis...

Roberti Abbatis Turicensis. Non solum testimonia, que angelice...

Quarta regnum Dei & iustitiam eius. Quid est regnum Dei, nisi verbum...

Sicut Iacob virgas populeas, & virides, & amygdalanas, & ex...

Sicut Iacob luctatus est cum Angelo, in quo Deus erat, qui &...

Iacobi Apostoli. Quoniam si quis audiat sermonem, nec cum...

Text block containing further commentary or scriptural references.

Text block containing further commentary or scriptural references.

Text block containing further commentary or scriptural references.

Text block containing further commentary or scriptural references.

VVVVV

in speculo. Considerat enim seipsum, & abiit, & continuo oblitus est quod alis esset. *Luc. 1.*

Ps. 138. *humaniis pedibus*, quando regum diademate coronatus literas mitit, tunc, qui adfert eas, per se nullius momenti est, sed humilis quidam, sed ad illum non spectant, qui literas suscipiunt: sed propter regis literas, magna reverentia & silentio eas suscipiunt: Sic etiam auditores non ad dicentem respiciunt, neque ad tenuitatem eius, sed quia, quae dicit, a Deo affert, ea collecto animo & attentio accipiunt. *hom. 42. h. Gen.*

Sicut grana arenae non conueniunt in vnam, neque adherent ad inuicem, sed semper sunt separata: Sic verba, quae audiuntur, & non conuertuntur in vnam iustitiae massam per opus separata sunt & diuersa. *In 7. Matth. hom. 20.*

Sicut qui in magno vase aceti modicam guttam mellis immisceat, etiam mel perdit, & acerbitas aceti non mutatur: Sic homini in hac malorum multitudine constituto, si collocatus fuerit iustitiae verbum, & verbum perdit, & ille non temperatur in concupiscentia mundanum reum. *In Matth. 13. hom. 31.*

Quemadmodum si pluuia super lapidem cadat, desuper quidem sudat, ab intus autem ficus est, quia non descendit humor in eum: Sic & homini mundali quando loqueris verbum Dei, tantummodo sonus verbi desuper percutit aures eius carnales, in cor autem eius nihil descendit. *In 13. Matth. hom. 31.*

Sicut stonacho ministrante vnumquodque membrum suscipit nutrimentum, & conuertit ipsum in se, secundum suam naturam: vtriusque quod suscipit iecur, totum fit sanguis, quod autem suscipit fel, bilis efficitur totum: quod vero in pulmonem phlegmata fiunt: quod autem in mammillas, totum efficitur lac: Sic Sacerdotibus Ecclesiae loquentibus verbum omnes suscipiunt, vniuersique autem conuertit illud secundum suum cor: ita vt vnum idipsum verbum in cordibus quidem rectis procedat ad vitam, in cordibus autem peruersis suscitetur iracundiam, quasi bilis: in aliis autem odium, quasi phlegma socium, & exponendum. *In Matth. 21. hom. 38.*

Sicut quis mittit in os suum fragmentum panis, aut qualemcunque cibum, primum molit eum dentibus, & ita dimittit eum in stomachum: Sic & quum audimus verbum, necesse est ipsum meditari in ore sensus, & videre, quid est, quod dicit, aut vnde dicit, aut propter quam rem dicit. *In Matth. 22. hom. 41.*

Quemadmodum, qualemcunque cibum, nisi masticauerimus dentibus, non sentimus saporem eius: Ita & verbum, quod audimus, nisi masticauerimus ipsum tractantes in nobis, non possumus intelligere virtutem verbi illius. *In cap. 22. Matth. hom. 41.*

Apud Iudaeos illa animalia sunt munda, quae reuocant cibum, & ruminant. Ergo animal illud est mundum, quod masticat, & tradit vtero, & iterum de vtero reuocat, & ruminat: homo ille est spiritualis & sanctus, qui audiens verbum tractat & quum intellexerit, memoriae quasi vtero tradit, & iterum de memoria quasi vtero reuocat, & ruminat, & retractat. *In Matth. 22. hom. 41.*

Veteri in coronis non satis est, flores esse puros & suauis, nisi pura sit etiam & casta manus contexens: Sic non satis est, vt in sacrarum literarum lectione verba sint sancta & pia, nisi pura etiam & castissima mente haec legantur, ac animo concipiuntur. *hom. 4. cum presbyter esset designatus.*

De natura lapidis, quem magnetem vocant, eam esse vim contrahit, vt omnem aliam materiam quietam esse, immotamque dimittat, ferum vero duntaxat ad sese trahat, nonnunquam vero aliter a se sublatum quasi ostentat, tamen nullis idipsum rebus ab inferi loco suffulciaus, nec superne alioqui nexu visibili colligitur, sed eius lapidis incubante virtute, occulta nobis ratione suspentum fit. Tale vero quippiam & in diuinis scripturis, & in verbis, quae de Deo fiunt, solet contingere, vt facile si cognoscer, qui diligenter aduertet. Plurimi enim, imo (vt ita dicam) cuncti fere mortales autem illis accommodant, soli vero capiuntur, qui alium sunt fidei, cum tamen ab inferiori loco nullius terrenae felicitatis solatio teneantur, neque quicquam appareat, vnde a superiori loco vincit dependeat, sed ad occultas duntaxat rerum spes, mentem animamque accommodent. *De curatione infidelium Graecorum. serm. 5.*

Augustini. Cultus agens fructum non reddens, & ingratus agricola: pro frugibus spinas afferens, non horreum, sed ignem quaerit Dominus Deus noster, sicut videtis cum bonam hanc terram visitare imbribus solennibus: Ita cor nostrum verbo suo, tantquam agrum visitare dignatur, & de corde nostro quaerit fructus, quia nouit, quid ibi seminet, & quantum pluat. *In Psal. 18.*

Dicitur aspis hinc alteram aures, quam pressus potest, terere inungere, inde vero alteram caudae immisione nihilominus obturare, ne audiat. Quid ad haec incantantis vox, quid sermo faciet praedicantis? Orabo pro eo, baptizabor pro mortuo, vberimo quodam profluvio lachrymarum, apud quem viderim nihil humane incantationis quamlibet sapientiam, nihil quan-

tamcunque admonitionis indultiam praestantem vir sapiens, non celo sese, sed solo ingenio sapientia, quae defusum est, non modo praestare potest. Sed nec ideo obfusceret, nisi caudam, dum hic quidem velut terra infixas, haret voluntati: inde velut reflectens caudam meditatur, & infigit animo, quod desiderat tam mordax & amarus sermo inuenitur in ore, quod nulla ad eam penetrare queat. Inde aspidi virus in lingua aculeo perfunditur in arena: etiam aues volantes flauo tradit venter.

Quicquid loquimur in nomine Dei, quomodo loquentis imber Dei est: videre vos, quales eratis: si mala terra, spinas parit: pluuia veniens per fructus, & super spinas. Qui istis verbis fuerit, & spinas de pluuia generauerit, legitime non accuet. Qui autem melior factus fuerit, terra generauerit, horreum speret, & pluuia sunt nubes, aut quid est pluuia, nisi Dei misericordiae circa omnes, quos diligit, & quibus docentur.

Verbi Dei auditor similis esse debet amantissimo quod ruminat, munda esse dicuntur, & non quae in corde accipit, & cum audit, in memoria audita in memoriam reuocat, sit similis ruminanti. *cent. 14. 193.*

Ambrosii. Maturinos quoque solis omnia desiderat, emundat oculos suos, ne quid pulueris in aliquo oculis eis insideat, cui inueniens bene aliqua caligo nebuloza, corporeos visus spectantem Christus incipit, oritur inlectione scripturarum mentis, animique interioris obtutus, neque inuicem cui praestringat ingeri & puri cordis in mundam autem, vt vase lyncero scripturae diuinae incipias, ne qua ingrediatur ontagio. Caece autem cet: & qui est regione in raliu eius intus, omnem subito admittat aspidem: ac nisi in certum suum oculoque conuerat, aspidem se nihil videt, nec esse fraudatum: si veri despectat obtutus, conseruat officium. *Augustin. lib. 4. c. 1. Hexamer.*

Vos auditores mei estis generatotes vltra, non verbi vltra: vos agricola, redus, edificatotes, etiam pedes pretiosos superedificantes. Eloquit enim Deo examinatum. Vos facite diuitem foeneratorem agrorum, architectum peritum. *Libro 5. de fide ad Graec.*

Hilari. Vt non omnium est, herbarum quaeque nosse: & si quis imperitis aut nefcius in agris herbis diuitem venerit, omnia inuicem, & agrum existimans praeterbit: at vero si peritus & doctus fuerit in his germinibus agrum fuerit ingellus, etiam alius praeterbit eum, demet, & ea, quae de ignominia, mirabitur: sciens, quando vile mercedum duntaxat, & in quae genera sanctatus his vtrudum sit, & quantum ex his, & quouique moderatum sit. Sic etiam peritus esse intelligendum est: si ea impia anima, & non ad cognitionem Dei auditor: lector abditus, & in etho, & spiritualis gratiae donum scientiam diuinae diligendi, praeterbit, mirabitur omnia, argi, his sermone: eorum virtutes & efficientias terunt, non ignarus, quum sumendum sit, & in quam rationem ei gerantur, corpori sanatio, quando anime molesta est, & in corpore, ne quid importunum tardum: sed collata, & temporibus, & rebus, non perit: his, quae ibi gerunt, vtatur. *In Psal. 134.*

Thriueri. Multi sunt, qui aequum solidum cibum tamen eius corroborantur suo, ac delectantur odoribus, possunt sacrosanctum Euangium capere, verum tamen quod oblectat eius lectione. *mpph.*

Chrysostomi. Quemadmodum sol debilem oculum stringit, non natura sua: Ita iuuenit in his, qui diuinae diuinae sermoni: Ita & Pharaonis induratis dicitur, quum verbum Dei oppugnant. *Emil. 87. in leu.*

Neque si quis vulnus accepit, & medicinam impudenter diligenter alligabit, sed decide permittet, neque aquam rem, & alia vulnere contrarium caedat, & ne grauius

